

Nobelova cena míru pro Evropskou unii: Jaké hodnoty EU představuje v časech krize?

Pondělí 10. prosince 2012, 16:30 – 18:00

V rámci zahájení diskuse *Jan Michal*, vedoucí Zastoupení Evropské komise v ČR, shrnul hlavní body odůvodnění rozhodnutí Nobelova výboru. To vzpomenulo jak usmíření mezi Francií a Německem, stejně jako i dalších dřívějších nepřátel, tak i stabilizační roli EU, která proměnila Evropu z kontinentu války na kontinent míru. Pan Michal zmínil současnou krizi EU ale i nutnost hledět do budoucna, z dlouhodobých perspektiv. Dodal, že debata se koná symbolicky v den evropských práv.

Panelová diskuse:

Vladimír Špidla upozornil, že EU je jen lidskou konstrukcí se všemi nedostatky, které takovéto konstrukce přinášejí. EU vznikla po dvou světových válkách a selhání intergovernemntálního přístupu. Bylo potřeba vytvořit Evropu i s Německem, a takové řešení přinesla sdílená suverenita, kterou nabízela Unie uhlí a oceli. EU nebyla primárně ekonomickým projektem, ale hlavně politickým. Neexistuje jiná politická konstrukce, ve které by si aktéři byli tak rovni, jako je právě EU. Je to dáno způsobem rozhodování, který se nese ve smyslu, že nikdo nesmí být poražen, neboť právě radikální porážky vedou k dezintegraci. Rozpad Versailleského systému byl pro české země katastrofální, oproti tomu rozpad EU by měl ještě destruktivnější účinky. I překonávání ekonomické krize by bylo náročnější, kdyby Evropa nebyla jednotná. Mír a důvěra, kterou EU vybudovala, je velkým úspěchem, na němž má svůj podíl i liberalismus.

Jan Macháček se označil za „naivního diskutéra“ s tvrzením, že debata má smysl sama o sobě. Udělení NC je dle něj výborná událost, protože vyvolala právě zmíněnou debatu, kterou potřebuje nejenom česká společnost. Euroskeptici se vyjádřili v tom ohledu, že v budování míru zdůrazňovali roli NATO. Nicméně NC vyvolala debatu i o hodnotách, kořenech a osobnostech. V současné době se na politické scéně neobjevují lídři typu Helmuta Kohla, ale jen průměrní byrokraté. Dále také srovnal cenu pro EU s cenou pro Baracka Obamu. V jeho případě se mohla zdát nesmyslná, avšak vyzvala k činu. U EU by to mohlo být obdobné. Její slabinou je sebe prezentace, nachází se na křižovatce a není jasná představa, jakým směrem se bude dále ubírat. Proto by EU měla vyzvat občany k diskuzi a přiznat si, že je v krizi.

Roman Joch souhlasil, že diskuze je dobrá. Nesouhlasí ale s tím, aby vyvolala pouze diskuzi. Uvedl dva aspekty, pro které si EU cenu zaslouží. Jednak je to politická integrace, která se nese v duchu uvědomění si společné civilizace. Zadruhé, po pádu komunismu, byla vnímána jako exkluzivní klub, jehož členem jste se chtěli stát, a tím měla zmírňující vliv na nacionalistické tendence. Proč si tedy NC nezaslouží? Hlavním důvodem je její bezbrannost.

EU dokáže být cestou k míru pro ty, kteří jej chtějí, nikoli pro ty, kteří jej nechťejí. Bezpečnostní struktury jsou nevyvinuté a ochranu Evropě poskytují USA. Proto pan Joch doufá, že po skončení krize EU více zainventuje do obrany, protože pochopí, že mír lze zajistit jen silou.

Petr Kratochvíl se zaměřil na debatu kolem udělení NC. První kritika je triviální, neboť říká, že někdo jiný by byl vhodnější pro udělení. Takovéto kritiky se objevují pravidelně, a proto nemá smysl se jí zabývat. Ani druhou kritiku neuznává, ta se tváří jako hlas ulice. EU byla oceněna v oblasti míru, nikoli za ekonomii, čili výtky z oblasti vysoké nezaměstnanosti apod., jsou liché. Třetí kritika je nejzávažnější, neboť dle ní EU nikdy výrazně k míru nepřispěla. V tomto ohledu udává, že od roku 1400 byla Evropa bez války nejdéle 17 let. Od doby fungování EU to bylo nepřetržitě 60. Nebylo by tedy od věci se zamyslet, zdali spolu tyto dvě věci nesouvisí. Euroskeptici upozorňují, že hodnoty lépe chrání národní státy. Avšak existují i hodnoty jako je bratrství, solidarita či mír, které nemůže garantovat jen jeden stát a v tomto ohledu je potřeba společná instituce, např. EU.

Martin Palouš udělení ceny přivítal a odkázal se na filosofii. Nejprve to byl Immanuel Kant a díla „O věčném míru“, kde stěžejní myšlenkou je, že demokracie spolu nikdy neválčí. Dle Edmunda Husserla je krize původně soud, což vede k zamyšlení nad svou podstatou. Evropa vždy byla spojena Ideou, která je nekonečná a špatně politicky převoditelná. Tou Ideou je dialog, bez něhož by mohla přijít katastrofa. K té se vrátil Jan Patočka, který Ideu porozumění a dialogu rozšířil i mimo Evropu. Na závěr Palouš upozornil, že obnova dialogu v Evropě je důležitá a proto se rozhodl, že spolu s Janem Macháčkem založí projekt dialogu na počest Václava Havla.

Na konferenci měl vystoupit ještě **Luděk Sefzig**, který se nakonec nemohl účastnit. Zaslal alespoň text, který účastníkům interpretoval moderátor Jan Sochor, a v němž zmiňuje stěžejní udržení míru po druhé světové válce a prosperitu, kterou EU dokázala svým členům zajistit.